

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
26.6.2019
Taltionumero
3030
Diaarinumero
359/2/18

1 (7)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus 19.12.2017 nro 17/0570/3

Asian aikaisempi käsittely

Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaoston alainen viranhaltija on 26.8.2016 tekemällään päätöksellä hylännyt A:n hakemuksen vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) mukaisesta henkilökohtaisesta avusta.

Perusturvalautakunnan perusturvajaosto on päätöksellään 7.12.2016 (§ 38) hylännyt oikaisuvaatimuksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään, siltä osin kuin korkeimmassa hallinto-oikeudessa on kysymys, hylännyt A:n valituksen perusturvajaoston päätöksestä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovellettavat säännökset

Vammaispalvelulain 4 §:n mukaan vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan tässä laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella:

- 1) päivittäisissä toimissa;
- 2) työssä ja opiskelussa;
- 3) harrastuksissa;
- 4) yhteiskunnallisessa osallistumisessa; tai
- 5) sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

Asiassa saatu selvitys

Asiakirjoissa olevassa 18.11.2016 laaditussa vammaispalvelusuunnitelmassa on todettu valittajan asuvan yksin Rovaniemen keskustan läheisyydessä kerrostaloasunnossa. Valittajan toimintakykyyn ja itsenäiseen pärjäämiseen vaikuttavat selkärangan skolioosi, käsien vapina ja aivoinfarktin jälkitila. Skolioosi eli selän kieroutuma on todettu vuonna 2011, mutta selän vika on ollut mahdollisesti kasvuiästä lähtien. Vapinaa valittajalla on ollut lapsuudesta saakka, mutta vapina on vuonna 2014 tapahtuneen aivoinfarktin jälkeen voimistunut. Aivoinfarktin jälkeen vasemman käden toiminta ei ole palautunut entiselleen.

Asiakirjoissa olevan toimintaterapeutin laatiman 20.9.2016 päivätyn toimintakyvyn arvion mukaan valittaja liikkuu kotona ilman apuvälinettä. Valittajalla on käytössään myös kävelykeppi ja ulkona potkupyörä. Valittaja on kertonut, että pukeutuminen onnistuu ajan kanssa. Uimapuvun pukemisessa valittaja on kertonut tarvitsevänsä apua. Peseytymisessä vaikeutta on hiustenpesussa. Valittaja on kertonut lämmittävänsä valmisruokia tai pakasteita uunissa ja tekevänsä salaatin jakkaralla istuen. Valittajalla on käynyt kerran viikossa siivouspalvelu. Lakanat ja pyyhkeet valittaja on pesettänyt pesulassa ja pienemmän pyykin pesseyt itse. Valit-

taja on tiskannut korkealla jakkaralla puoleksi istuen. Valittaja on saanut nostettua astiat kuivamaan alimmille kuivauskaapin ritilöille, mutta ylimmille ritilöille hän on tarvinnut jakkaran. Valittaja on joutunut päivittäisiä toimia tehdessään levähtämään kesken toiminnan. Valittaja on kertonut liikkuvansa ulkona lyhyitä matkoja potkupyörän avulla. Hän on esimerkiksi käynyt potkupyörän avulla tekemässä pieniä ostoksia lähikaupassa tai kirjastossa. Valittajan ulkona liikkumista on vaikeuttanut raskas ulko-ovi. Valittaja on joutunut käyttämään talon takaovea, jonka läheisyydessä hän on säilyttänyt potkupyörää.

Valittaja on toimittanut hallinto-oikeudelle päiväkirjan, johon hän on kirjannut avun tarpeensa kuudelta päivältä tammikuussa 2017. Päiväkirjan mukaan valittaja on tarvinnut kaikkina kyseisinä kuutena päivänä toisen henkilön apua.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset

Kerrostaloasunnossa yksin asuva valittaja on perusturvajaoston lausunnon mukaan hakenut henkilökohtaista apua ensimmäisen kerran 10.9.2015 jätetyllä hakemuksella. Edellä selostetusta toimintaterapeutin 18.11.2016 laatiman lausunnon perusteella tuolloin 70-vuotias valittaja on suoriutunut päivittäisistä toimistaan pääasiassa itsenäisesti, vaikka suorittamien on ollut osittain aikaa vievää ja uuvuttanut valittajaa. Valituskirjelmän liitteenä olevassa päiväkirjassa valittaja on tuonut esiin toimintaterapeutin lausunnossa kuvattua avun tarvetta runsaampaa ja toistuvaa avun tarvetta päivittäisissä toimissa. Valittajan toimintakyvyn voidaan sinänsä todeta annetun selvityksen perusteella olleen heikentynyt sairauksien ja vammojen johdosta. Kun kuitenkin otetaan huomioon valittajan sairauksien ja vammojen luonne sekä se, että välttämätöntä tarvetta toisen henkilön avulle on ilmaantunut vasta hänen ikääntyessään, valittajan avun tarpeen on katsottava johtuvan pääasiallisesti iän myötä tapahtuneesta toimintakyvyn heikkenemisestä. Näin ollen valittajaa ei ole pidettävä vammaispalvelulain 8 c §:n 3 momentissa tarkoitettuna henkilökohtaisen avun suhteen vaikeavammaisena henkilönä. Valittajalle on voitu järjestää riittävät ja sopivat palvelut muiden lakien nojalla. Valituksenalaisen päätöksen kumoamiseen ei näissä oloissa ole aiheutta.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja hänelle järjestetään henkilökohtaista apua 30 tuntia kuukautta kohden.

Vaatimusten tueksi on vedottu aiemmin esitettyyn ja lisäksi todettu muun ohella seuraavaa:

A:lla on pitkäaikaisia vammoja ja sairauksia, joiden johdosta hän tarvitsee välttämättä ja toistuvasti apua suoriutuakseen vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentissa tarkoitetuista toimista.

Vammaispalvelulakia koskevan hallituksen esityksen mukaan myös ikääntyneillä vaikeavammaisilla henkilöillä sekä ikääntyneenä vaikeasti vammautuneilla on oikeus henkilökohtaiseen apuun samoin perustein kuin muillakin vaikeavammaisilla henkilöillä. Vaikka A:n avun tarve on ikääntymisen myötä lisääntynyt, avun tarve ja sairaudet/vammat eivät kuitenkaan johdu pääasiassa ikääntymisestä. Avun tarve johtuu sairauksista ja vammoista, jotka eivät liity tavanomaisesti ikääntymiseen.

A:n vaikea skolioosi eli selän kieroutuma on todettu vuonna 2011, mutta selvää on, että kyseinen selän vika on ollut hänellä jo sitä aiemmin (jo kasvuvuodesta lähtien). Skolioosi ei ole ikääntymiseen liittyvä sairaus tai vamma, vaan sitä esiintyy myös nuorilla. Skolioosin riski ei myöskään ole ikääntyneillä olennaisesti suurempi kuin nuorilla. A:n skolioosista ja sen liitännäisseurauksista johtuva toimintarajoite on toki pahentunut ajan myötä, mutta tällainen toimintarajoitteen paheneminen ei johdu erityisesti ikääntymisestä tai liity ikääntymiseen sillä tavoin kuin vammaispalvelulaissa tarkoitetaan.

Lääkärinlausunnossa todetaan, että A:n selkärangan välilevyissä on degeneratiivisia muutoksia. Selkärangassa tapahtuvat muutokset eli rangan kieroutuminen aiheuttaa muutoksia myös nikamien välisiin niveliin ja välilevyihin. Nämä normaalista poikkeavat muutokset aiheuttavat tavanomaisesti ajan kuluessa välilevyihin ja niveliin kulumista tai ylimääräistä luunmuodostusta. Kyseessä on siis skolioosista johtuva välilevyjen degeneratiivinen muutos. Se ei liity tavanomaiseen ikääntymiseen.

Skolioosin ja sen liitännäisseurausten lisäksi A:lla on aivoinfarktista johtuen vasemman käden toiminnanvajaus sekä näkökenttäpuutos. Nämä toimintarajoitteet vaikeuttavat monella tavalla tavanomaisista elämän toiminnoista selviytymistä sekä kotona että kodin ulkopuolella. Aivoinfarktin jälkeiset toimintarajoitteet eivät johdu ikääntymisestä vaan vammasta.

A on ollut viranhaltijan päätöksen tekoaikana 70-vuotias. Saman ikäisillä henkilöillä ei ole yleensä sellaisia toimintarajoitteita kuin hänellä on. Kun siis otetaan huomioon A:n ikä sekä hänen sairauksiensa laatu kokonaisuutena, ei voida katsoa, että hänen avun tarpeensa

johtuisi pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

A:ta ei ole pidettävä sellaisena iäkkäänä henkilönä, jonka toimintakyky on laskenut korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta. Hänen avun tarpeeseensa tulee siten vastata vammaispalvelulain nojalla.

Vammaispalvelulaissa edellytetty avun välttämättömyys liittyy varsinkin siihen, että vaikeavammaisen henkilö ei suoriudu kyseisistä toiminnoista ilman henkilökohtaista apua. Toisaalta myös sellaisissa toimissa, joissa henkilö joutuu jatkuvasti pinnistämään voimansa äärimmilleen niistä selviytyäkseen, voidaan puhua välttämättömästä avuntarpeesta.

A tarvitsee apua erilaisten toimintojen fyysisessä suorittamisessa, mutta henkilökohtainen apu auttaa takaamaan myös hänen turvallisuuttaan. Päivittäisissä toimissa hän tarvitsee apua muun muassa asioinneissa sekä harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja sosiaalisen kanssakäymisen ylläpitämisessä. A ei kykene itsenäisesti lainkaan suoriutumaan monista toiminnoista kotona eikä myöskään monista kodin ulkopuolisista toiminnoista. Hän esimerkiksi pystyy käymään kotinsa ulkopuolella enää ainoastaan kerran viikossa eli silloin, kun hän saa apua vapaaehtoisavustajalta.

Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaosto on antanut selityksen.

A on antanut vastaselityksen ja sen täydennyksen sekä toimittanut lisäselvityksiä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Anne E. Niemi
oikeusneuvos

Outi Suviranta
oikeusneuvos

Janne Aer (t)
oikeusneuvos

Antti Pekkala
oikeusneuvos

Toomas Kotkas
oikeusneuvos

Anna Heikkilä
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös

Jäljennös

A, maksutta

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaosto